

AJALOO AINEKAVA

Lisa 5-3

Ajalugu II kooliaste

Kooliastme õpitulemused

6.klassi õpilane:

- kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *aeg*, *muinasaeg*,
- *vanaaeg*, *sajand*, *aastatuhat*, *eKr*, *pKr*, *araabia number*, *Rooma number*;
- tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid
- omavahel;
- teab mõnda ajaloolist asunit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate
- kultuurivaldkondade kohta;
- mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid
- seoseid mõne sündmuse näitel;
- teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab
- neid kriitiliselt;
- väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust
- ning kasutab ajalookaarti.

Ajalugu 5.klass

Ajaloo algõpetus 35 tundi

2. Õppesisu ja õpitulemused

2.1. Ajaarvamine (6 tundi)

Õppesisu

Ajaarvamisega seotud mõisted, ajaarvestamise ülesanded, ajatelg ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajaloo periodiseerimine*;
- 2) kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus;
- 3) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- 4) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;
- 5) kasutab ajalookaarti.

2.2. Ajalooallikad (4 tundi)

Õppesisu

Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest;
- 2) töötab lihtsamate allikatega;
- 3) kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid *kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas*.

2.3. Eluolu (7 tundi)

Õppesisu

Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab mõnda minevikusündmust ning inimeste eluolu minevikus;
- 2) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- 3) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;
- 4) kasutab ajalookaarti.

2.4. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud (18 tundi)

Õppesisu

Ajalooüldmused ja silmapaistvad isikud

- a) kodukohas:
- b) Eestis:
- c) Euroopas:
- d) maailmas

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste elu minevikus;
- 2) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- 3) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;
- 4) kasutab ajalookaarti.

3. Õpitulemused 5. klassi lõpuks õpilane:

- 1) kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase: sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajalooperiodiseerimine;
- 2) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega, kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas;
- 3) kirjeldab mõnda minevikusündmust, mineviku inimeste eluolu;
- 4) leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;
- 5) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu;
- 6) kasutab ajalookaarti;

6.klass

Muinasajast ja vanaajast

2. Õppesisu, õpitulemused.

2.1. Muinasajast

Õppesisu

Sissejuhatus (2 tundi):

Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine.

Ajalugu ja ajalooallikad. Allikmaterjalide tõlgendamine.

Muinasaege (8 tundi):

Muinasaja arengujärgud ja nende üldisloomustus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine, Eesti muinasaja üldisloomustus, Pulli, Kunda.

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Inimasustuse teke ja levik (antropogeenes).

Taime- ja loomakasvatuse algus (esimeste põlluharijate ja karjakasvatajate asualad).

Eesti ala vanim asustus (viimane jääaege – Eesti ajaloo künnis; keskmise kiviaja Kunda kultuuri asualad; Kunda kultuuri asukad ja nende päritolu).

Eesti nooremal kiviajal (varaneoliitikum ja savinõude valmistamine; kammkeraamika levik)

Metalliaeg Eestis (ajajärgu üldisloomustus; viljelusmajanduse arenemine; vanimad põllud: Saha-Loo, Rebala; kindlustatud asualad; kivikirstkalmed).

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;
- 2) näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine;
- 3) teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine;
- 4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *kiviaeg*, *pronksiaeg*, *rauaaeg*, *varanduslik ebavõrdsus*, *sugukond*, *hõim*;
- 5) teab, et Eesti esimesed asustusala olid Pulli ja Kunda inimasula, ning näitab neid kaardil.

2.2. Vanad Idamaad (20 tundi)

Õppesisu

Vanaaja sisu ja üldisloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud. (2 tundi)

Vana-Egiptus, Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon; eluolu, religioon,

kultuurisaavutused. (8 tundi)

Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused. (7 tundi)

Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament. (2 tundi)

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Lähis-Ida kultuurivahendajad (hetiitide kultuurisild; Foiniikia meresõitjad ja tähestik; Pärsia impeerium).

Vana-Ida kõrgkultuuride põhijooned ja koht maailma ajaloos.

Vana-India (suurlinnad Induse ääres; aarjalaste sisserändamine; kastikord; India kultuur: usulised tõekspidamised, budism ja selle levik, kunst, kirjandus, arvutussüsteem, male).

Vana-Hiina (riikide tekkimine; Hiina keisririigi algus; Hiina Hani dünastia ajal; Hiina kultuur; Hiina müür; Siiditee).

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;
- 2) selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse ning Mesopotaamia näitel;
- 3) tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide ja Babüloni rippaedu; teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;
- 4) teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; selgitab, mis on Vana Testament;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *tsivilisatsioon, linnriik, vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester*;
- 6) teab, kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon, Hammurabi, Mooses ja Taavet, ning iseloomustab nende tegevust.

2.3. Vana-Kreeka (20 tundi)

Õppesisu

Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreet ja Mükene kultuur. (2 tundi)

Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine.

ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine. (8 tundi)

Vana-Kreeka kultuur ja eluolu, kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana, olümpiamängud, religioon ja mütoloogia, Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, hellenite igapäevaelu, hellenistlik kultuur,

Vana-Kreeka kultuuri tähtsus. (10 tundi)

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Vana-Kreeka kolonisatsioon (Kreeka kolooniad Vahemere ja Musta mere rannikul; kreeklased ja barbarid)

Kreeka linnriikide kaubanduslikud ja kultuurisidemed kohalike hõimudega Kreeka-Pärsia sõjad (pärslaste vallutused Väike-Aasias; Maratoni, Termopüülide ja Salamise lahingud).

Vana-Kreeka näitekirjandus, kõnekunst, filosoofia (Demokritos, Sokrates, Platon, Aristoteles), skulptorid (Pheidias, Myron), muud teadused.

Maailmaimed

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat ning kirjeldab riigi laienemist hellenismi perioodil;
- 2) teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;
- 3) tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel ning võrdleb neid kirjelduse põhjal;
- 4) kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *polis*, *rahvakoosolek*, *akropol*, *agoraa*, *türann*, *aristokraatia*, *demokraatia*, *kodanik*, *ori*, *eepos*, *olümpiamängud*, *teater*, *tragöödia*, *komöödia*, *skulptuur*, *Trooja sõda*, *hellenid*, *tähestik*;
- 6) teab, kes olid Zeus, Herakles, Homeros, Herodotos, Perikles ja Aleksander Suur ning iseloomustab nende tegevust.

2.4. Vana-Rooma

Õppesisu

Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, Rooma linna tekkimine, kuningad, vabariigi algus, Rooma vabariik, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, kodusõjad Roomas. Caesar, vabariigi lõpp. Rooma keisririik, ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine. Vana-Rooma kultuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, kunst ja arhitektuur, avalikud mängud, Rooma õigus. Ristiusu teke, Uus Testament.

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Etruskid (linnriigid; kultuur).

Orjandus ja talupoegade laostumine (orjus Roomas ja Spartacuse ülestõus; vendade Gracchuste reformiliikumine).

Suur rahvasterändamine ja Lääne-Rooma riigi lõpp.

Kõnekunst ja kirjandus: Cicero, Caesar, Vergilius; teadus: Tacitus; usund; kultuuripärand, kreeka kultuuri mõju).

Ristiusu levik Rooma riigis (Jeesus Kristuse elu, kristlaste suhted Rooma riigivõimuga; Uus Testament).

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat;
- 2) teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;
- 3) selgitab Rooma riigikorda eri aegadel;
- 4) iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, Rooma õigus, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel*;
- 6) teab, kes olid Romulus, Hannibal, Caesar, Augustus ja Jeesus Kristus, ning iseloomustab nende tegevust.

Õpitulemused 6. klassi lõpuks

6.klassi õpilane:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *aeg, muinasaeg*,
- 2) *vanaaeg, sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number*;
- 3) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid
- 4) omavahel;
- 5) teab mõnda ajaloolist asumit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 6) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 7) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 8) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate
- 9) kultuurivaldkondade kohta;
- 10) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid
- 11) seoseid mõne sündmuse näitel;
- 12) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab
- 13) neid kriitiliselt;
- 14) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust
- 15) ning kasutab ajalookaarti.

7. KLASS

Õppesisu, õpitulemused.

KESKAEG JA VARAUUSAEG

2.1. Maailm keskajal 476–1492

Õppesisu

Keskaja koht maailma ajaloos, keskaja ühiskonna üldisloomustus. Keskaja periodiseering, ühiskonnakorraldus, läänikord, eluolu ja maailmapilt.(4 tundi)

Kirik ja kultuur keskajal, ristiusu õpetuse alused, kiriku osa ühiskonnas, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil. (8 tundi)

Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa. (5 tundi)

Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale. (4 tundi)

Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene riik. (6 tundi)

Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine. (4 tundi)

Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked. (3 tundi)

Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad. (8 tundi)

Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine, eluolu keskajal. (6 tundi)

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Keskaja ajaloo allikad: kroonikad ja ürikud.

Keskaja probleem väljaspool Euroopat.

Ristiusu levik; kirikuinstitutsioonid; paavstivõimu tugevnemine; Innocentius III; ketserid ja inkvisitsioon; Ida-Lääne kiriku vastuolu; vaimulikud rüütliordud; rüütli- ja talurahvakultuur. Karolingide renessanss.

Kalifaat.

Ida-Rooma eriseisund barbarite ekspansiooni ajal; ristiusk Bütsantsis; Bütsantsi kultuuri- ja teadussaavutused; Bütsantsi võitlus naabritega; eremiidid; Püha Antonius; ketserlikud liikumised

Muistsete skandinaavlaste maailmapilt ja jumalad; viikingid ja Ameerika avastamine.

Saksa Ordu. Jüriöö ülestõus.

Saksamaa killustatus. Tugev kuningavõim Inglismaal. 100-aastane sõda.

Õpitulemused

Õpilane:

1) iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust, talupoegade ja feodaalide elulaadi; kiriku osa keskaja ühiskonnas ning kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana; teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad,

iseloomustab keskaegse linna eluolu;

2) iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemist;

3) iseloomustab arabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi;

4) kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi;

- 5) toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused;
- 6) nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust;
- 7) teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka*;
- 9) teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.

2.2. Maailm varauusajal 1492–1600

Õppesisu

Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci. (5 tundi)

Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades. (5 tundi)

Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther. (5 tundi)

Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad, Liivi sõja põhjused ja tagajärjed. (5 tundi)

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Indiasse viiva mereteede avastamine. Esimene ümbermaailmareis.

Vastureformatsioon ja katoliku kiriku uuenemine. Jesuiitide ordu. ususõjad Euroopas.

Jesuiidid Eestis.

Õpitulemused

Õpilane:

1) teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon;

2) iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju;

3) seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi;

4) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism*;

5) teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.

Õpitulemused 7 klassi lõpuks

7.klassi õpilane:

- teab keskaja tähtsamaid sündmusi ja olulisi ajaloolisi isikuid;
- mõistab keskaja kultuuripanust ja oskab tuua näiteid;
- oskab iseloomustada tähtsamaid keskaja sündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- oskab iseloomustada Eestit keskaja perioodil;
- oskab töötada allikatega;
- oskab täita kontuurkaarti ja saada kaardi põhjal infot;
- oskab teha lühiaurimust, kirjutada arutlust ja referaati.

Uusaeg

1. Õppesisu ja õpitulemused

1.1. Maailm 1600–1815 (35 tundi)

1.1.1. Õppesisu

Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia,

Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18. sajandi valgustatud absolutism

Preisimaa näitel, Friedrich II. (10 tundi)

Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvõim ja aadli omavalitsus, Balti erikord,

Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna). (10 tundi)

USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus. (4 tundi)

Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni

reformid, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos. (8 tundi)

Kultuur: barokk, klassitsism. (3 tundi)

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Valgustatud absolutism Venemaa näitel, Katariina II. Joseph II ja Austria.

Euroopa 17.-18. sajandi sõdades

Eesti halduskorraldus; keskvoimu tugevnemine Karl XI ja Katariina II ajal; teised rahvusgrupid Eestis.

Inglise kolooniad Põhja-Ameerikas

Jakobiinid; konsulaat ja keisririik; koalitsioonisõjad ja 1812. aasta Vene-Prantsuse sõda; revolutsiooni mõju eluolule ja kultuurile

1.1.2. Õpitulemused

Õpilane:

- 1) teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile;
- 2) iseloomustab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism;
- 3) selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju;
- 4) toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad;
- 5) teab, mis muutused toimusid Euroopa poliitilisel kaardil Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena, ning näitab neid kaardil;
- 6) teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja iseloomustab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust;
- 7) iseloomustab baroki ja klassitsismi põhijooni;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *valgustus*, *reform*, *revolutsioon*, *restauratsioon*, *absolutism*, *parlamentarism*;
- 9) teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust.

1.2. Maailm 1815–1918 (35 tundi)

1.2.1. Õppesisu

Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused. (4 tundi)

Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa

keisririik. (4 tundi)

Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused,

rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed. (10 tundi)

Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani. (13 tundi)

Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine. (4 tundi)

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Tehnilised leiutised; majandusõpetused; koloniaalimpeeriumide rajamine; maailmamajanduse kujunemine.

Rahvuslik vabadusliikumine Itaalias. Põhja-Ameerika 19. sajandil. Inglismaa ja Prantsusmaa 19. sajandil.

Venemaa 19. Sajandil; usuvahetusliikumine ja väljarändamine; seltsiliikumine

Compiègne'i vaherahu. 1917. aasta revolutsioonid Venemaal ja Eestis.

Kunst, muusika, teater, kirjandus, teadus ja tehnika

2.2.2. Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite;
- 2) iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas;
- 3) selgitab Eesti iseseisvumist;
- 4) teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi;
- 5) iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism.*

2. Õpitulemused 8.klassi lõpuks

8.klassi õpilane:

- 1) on omandanud kronoloogilise raamistiku uusaja ajaloo põhietappidest, suudab asetada sinna uut informatsiooni, teab tähtsamaid uusaja ajaloosündmusi.
- 2) mõistab suurriikide rolli rahvusvahelistes suhetes ja I maailmasõja vallapäästmises
- 3) mõistab uusaja ajaloo kultuuripanust, iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid, kultuurinähtusi;
- 4) teab Eesti ühiskonna arengujärke uusajal, oskab neid suhestada kodukoha, naabermaade ja Euroopa ning maailma ajalooga, teab tähtsamaid ajaloosündmusi;
- 5) oskab leida ajaloosündmuste ja -nähtuste sarnasusi ja erinevusi, põhjusi ja tagajärgi;
- 6) saab aru, et ajaloosündmusi võib alati mitmeti tõlgendada. (Bolševike riigipööre);
- 7) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid;
- 8) põhjendab oma seisukohti nii suuliselt kui ka kirjalikult, oskab anda hinnangut, osaleb diskussioonis;
- 9) töötab kaardiga, suudab ise koostada lihtsamaid skeeme ja andmekaarte;
- 10) oskab koostada ajalooalast referaati ja lühiuurimust;
- 11) oskab end asetada minevikus elanud inimese olukorda. (Napoleon).

9. klassi ainekava

Lähiajalugu

1. Õppesisu ja õpitulemused

1.1. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918–1939 (25 tundi)

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem);
- 2) toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail;
- 3) iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- 4) iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;
- 5) iseloomustab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;

6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, Rahvaste Liit, Versailles' süsteem, vaiki ajastu, parlamentarism, Tartu rahu*;

7) teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Rahvusvaheline olukord, Pariisi rahukonverents, poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliidu tegevus ja mõju, sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.

Maaailmamajandus, ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed.

Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail, demokraatia ja diktatuuri põhijooned, demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel, autoritarism Itaalia näitel, totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel.

Eesti Vabariik, Vabadussõda, Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus, demokraatliku parlamentarismi aastad, vaiki ajastu, majandus, kultuur ja eluolu, välispoliitika.

Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel, uued kultuurinähtused, teadus, tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film, kirjandus ja kunst, uued propagandavahendid.

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Rahvusvaheline olukord: Saksamaa taasrelvastumine; Berliin-Rooma telg; Antikominterni pakt; kodusõda Hispaanias.

Majanduskriisi mõju erinevatele riikidele.

Demokraatia ja diktatuurid: demokraatia laienemine; demokraatlikud ja mittedemokraatlikud liikumised; Demokraatia Suurbritannia ja Prantsusmaa näitel; diktatuuririikide vägivallapoliitika (näljahäda Ukrainas, repressioonid, rassipoliitika Saksamaal).

Eesti vabariik: 1. detsember 1924; Eesti Vabariigi poliitikud (K. Päts, J. Tõnisson, A. Larka, J. Laidoner, J. Poska); Eesti Vabariigi põhiseadused; Balti Liit.

Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel: mood, muusika, tants; kirjandus ja kunst; naine ja ühiskondlik elu; propaganda.

1.2. Teine maailmasõda 1939–1945 (10 tundi)

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel;
- 2) iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel, ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi;
- 3) selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- 4) iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist;
- 5) teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ja tagajärjed;
- 6) teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitlerivastane koalitsioon;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *MRP*, *holokaust*, *küüditamine*, *baaside leping*, *okupatsioon*, *ÜRO*.

Õppesisu

Rahvusvaheline olukord. Lääneriikide järeleandmised Saksamaale. München. MRP.

Sõjategevuse üldiseloomustus, sõja algus ja lõpp, sõdivad pooled, rinded, holokaust, ÜRO asutamine.

Eesti Teise maailmasõja ajal, baaside ajastu, iseseisvuse kaotamine, juuniküüditamine, sõjategevus Eesti territooriumil, Nõukogude ja Saksa okupatsioon.

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Rahvusvaheline olukord: lepituspoliitika/rahustamispoliitika ja selle mõju. Anschluss.

Sõjategevus: Saksamaa ja NSV Liidu kallaletung Poolale. Katõn. Talvesõda; sõjategevus Euroopas ja NSV Liidu territooriumil; Saksamaa ja Jaapani kapituleerumine. Tuumarelvakasutamine USA poolt.

Hitleri-vastase koalitsiooni kujunemine: Atlandi Harta; Ühinenud Rahvaste deklaratsioon; Teherani, Jalta ja Potsdami konverentsid. F.D. Roosevelt, J.Stalin, W.Churchill.

Eesti Teise maailmasõja ajal: eestlased Saksa ja Nõukogude sõjaväes; soomepoidid; taasiseseisvumiskatse; massiline pagemine Eestist.

1.3. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945–2000 (35 tundi)

Õpitulemused

Õpilane:

- 1) iseloomustab külma sõja olemust ning toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid;
- 2) näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid ja muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail;
- 3) iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
- 4) iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti arengut NSV Liidu koosseisus;
- 5) toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
- 6) analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;
- 7) iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil;
- 8) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika*, *glasnost*, *külm sõda*, *kriisikolle*, *kollektiviseerimine*, *industrialiseerimine*, *plaanimajandus*, *massirepressioon*, *Atlandi Harta*, *Euroopa Liit*, *NATO*, *Balti kett*, *laulev revolutsioon*;
- 9) teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Külm sõda, külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid, kriisid ja sõjad.

Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel. USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika. Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng, Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted.

Kommunistlikud riigid, kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon. Eesti Nõukogude okupatsiooni all, piiride muutumine, repressioonid, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, poliitiline juhtimine, kultuur ja eluolu.

Kommunistliku süsteemi lagunemine, *perestroika* ja *glasnost*, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Saksamaa ühinemine.

Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine. Laulev revolutsioon, Balti kett, põhiseadusliku korra taastamine.

Maailm alates 1990. aastaist, üldülevaade, Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine, uued vastasseisud.

Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel. Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia, massikultuur, naine ja ühiskondlik elu, muutused mentaliteedis.

Süvendavad/laiendavad teemad (õpetaja valikul):

Külm sõda: NATO moodustamine; Korea sõda; 1956. aasta ülestõus Ungaris; Praha kevad 1968. Aastal; Suessi kriis, Berliini kriis; pingelõdvendus.

Koloniaalsüsteemi lagunemine: uute sõltumatute riikide tekkimine; Iseseisvumisjärgsed arengud ja probleemid.

Läänemaailm: J. Kennedy, R. Reagan; Vietnami sõja mõju; K. Adenauer, W. Brandt; Uus idapoliitika; sotsiaalne turumajandus; Euroopa Ühenduse rajamine, laienemine ja areng.

Kommunistlikud riigid: kommunistlike riikide poliitika ja majanduse iseloomulikud jooned; VLO, VMN; Sotsialismimaad Euroopas; "Solidaarsus" Poolas.

Hiina RV: Mao Zedong, kommunistlikud ümberkujundused; HRV välissuhted; liberaliseerimine, Deng Xiaoping.

Eesito nõukogude okupatsiooni ajal: EKP KK VIII pleenum; Vastupanuliikumine; Välis-Eesti.

Kommunistliku süsteemi lagunemine: riigipöördekatse NSV Liidus; VLO ja VMNi lagunemine; Berliini müüri langemine; Läti ja Leedu taasiseseisvumine.

Eesti vabariigi iseseisvuse taastamine: fosforiidikampaania; IME; Eesti Muinsuskaitse Selts; Rahvarinde moodustamine; suveräänsusdeklaratsioon; EV kodanike komiteede liikumine; Põhiseaduse Assamblee moodustamine; rahareform; võõrvägede väljaviimine.

Maailm 1990. Aastail: RO ülesanded ja põhitegevus kaasaegses maailmas; maailmamajandus pärast II maailmasõda; Rahvusvaheline Valuutafond, Maailmapank.

Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel: globaalprobleemid, kirjandus ja kunst; kino ja film; muusika; mood; tants.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) iseloomustab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- 2) mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- 3) võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja

Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;

5) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;

6) otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;

7) töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;

8) asetab end minevikus elanud inimese olukorda.

Avatud vastusega ülesanded: jutukese, arutluse kirjutamine märksõnade abil, kava koostamine; kaardi, pildi, allika analüüs; näidete esitamine olukorra, perioodi, sündmuse

2 – teema on avatud pealiskaudselt ja ühekülgsest, põhineb valdavalt näidetel;

3 – teema on avatud piisavalt, töö on kirjeldav-jutustav;

4 – teema on avatud põhjalikult, analüüs põhineb võrdlusel, põhjus-tagajärg seostel.